

RAN HEALTH

25/08/2022

ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ RAN (RAN HEALTH)

20-21 Ιουνίου 2022, Ελσίνκι, Φινλανδία

Διαταραχές προσωπικότητας και ψυχικές ασθένειες με επιπτώσεις στην πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού

Κύρια αποτελέσματα

Η παρουσία διαταραχών προσωπικότητας και ψυχικών ασθενειών στα ριζοσπαστικοποιημένα άτομα καθιστά ακόμα δυσκολότερη την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού. Στις 20-21 Ιουνίου, η Ομάδα Εργασίας για την Ψυχική Υγεία του Δικτύου RAN (RAN HEALTH) συγκάλεσε σύσκεψη στο Ελσίνκι, στο πλαίσιο της οποίας οι 22 συμμετέχοντες συζήτησαν με κλινικούς και δικαστικούς ψυχολόγους, ψυχιάτρους, εκπροσώπους φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και επαγγελματίες εξειδικευμένους στην επανένταξη. Το θέμα της συζήτησης ήταν οι υποκείμενες δυναμικές συγκεκριμένων διαταραχών προσωπικότητας και η δεκτικότητα στη ριζοσπαστικοποίηση που οδηγεί στον βίαιο εξτρεμισμό. Σκοπός της σύσκεψης ήταν να γίνουν καλύτερα κατανοητές οι δυσκολίες που συναντούν οι επαγγελματίες όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με ριζοσπαστικοποιημένα άτομα τα οποία πάσχουν από διαταραχές προσωπικότητας: ελλιπής κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συγκεκριμένων αυτών διαταραχών και της ριζοσπαστικοποίησης, του πώς αυτή η αλληλεπίδραση μπορεί να οδηγήσει στη βία, καθώς και των επιπτώσεων στο έργο της πρόληψης και στις θεραπευτικές επιλογές. Οι συμμετέχοντες στη σύσκεψη εξέτασαν τα παραπάνω ζητήματα σε πρακτικό επίπεδο αναλύοντας πραγματικές μελέτες περιπτώσεων. Από αυτήν την ανάλυση προέκυψαν πρακτικές συστάσεις για το πώς μπορούν να αποτραπούν τα άτομα με τις συγκεκριμένες διαταραχές από το να γοητευτούν από τον βίαιο εξτρεμισμό ή/και από το να παρακινηθούν ώστε να ενδώσουν σε αυτόν. Επίσης, για το πώς μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα ποιοι παράγοντες που υποκινούν τη βία μπορεί να συνδέονται με αυτές τις διαταραχές και ποιοι όχι. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στους μηχανισμούς και στις υποκείμενες δυναμικές της αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας (ΑΔΠ), που συμβάλλουν στο να γίνουν τα άτομα ευάλωτα στις ριζοσπαστικές απόψεις και στην εξτρεμιστική δράση η οποία δυνητικά μπορεί να οδηγήσει στη βία. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συμμετέχοντες εξέτασαν τις παρεμβάσεις με τις οποίες θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αυτές οι υποκείμενες δυναμικές. Ορισμένα από τα βασικά συμπεράσματα είναι τα εξής:

- Οι υποκείμενες δυναμικές των διαταραχών προσωπικότητας που οδηγούν τους ανθρώπους στον βίαιο εξτρεμισμό συσχετίζονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά/συμπτώματα της διαταραχής της προσωπικότητας. Ως εκ τούτου, η διάγνωση των διαταραχών προσωπικότητας δεν είναι πάντα βοηθητική, ενώ μπορεί έως και να στιγματίσει τα άτομα. Προκειμένου να διαχειριστούν και να θεραπεύσουν πιο αποτελεσματικά τα συγκεκριμένα συμπτώματα των διαταραχών, οι επαγγελματίες της ψυχικής υγείας που ασχολούνται με την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού επικεντρώνονται στις υποκείμενες δυναμικές αυτών των διαταραχών.

- Ωστόσο, η θεραπευτική αντιμετώπιση των διαταραχών προσωπικότητας συνεπάγεται προκλήσεις σε πολλά επίπεδα. Σε συγκεκριμένες διαταραχές, όπως η αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας, δεν υπάρχει καμία τεκμηριωμένη θεραπευτική αντιμετώπιση. Εκτός των άλλων, οι επαγγελματίες καλούνται να χειριστούν την απογοήτευση που νιώθουν επειδή εργάζονται με άτομα τα οποία δεν είναι καθόλου συνεργάσιμα, καθώς και το γεγονός ότι κάποιες φορές η βελτίωση διαρκεί λίγο. Επιπλέον, καθώς ένα από τα συμπτώματα είναι η εχθρική απόδοση αιτιότητας (hostile attribution bias), οι επαγγελματίες δυσκολεύονται πολύ να καλλιεργήσουν κλίμα εμπιστοσύνης, αναγκαίο συστατικό της θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Η παρούσα εργασία συνοψίζει τα βασικά συμπεράσματα της συζήτησης σχετικά με ένα φάσμα διαταραχών προσωπικότητας (κυρίως εκείνες της Ομάδας Β), με ιδιαίτερη έμφαση στην αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, περιγράφει τα κυριότερα προβλήματα (ψυχικής) υγείας που απαντώνται σε συγκεκριμένες μελέτες περίπτωσης, τις συστάσεις που διατυπώθηκαν σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισής τους, τις συναφείς πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν, καθώς και κάποιες πιθανές ενέργειες παρακολούθησης του ζητήματος.

Τα κυριότερα σημεία της συζήτησης

Οι υποκείμενες δυναμικές των αντικοινωνικών διαταραχών της προσωπικότητας

Σύμφωνα με την τρέχουσα εννοιολόγηση της αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας στο *Διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο των ψυχικών διαταραχών (DSM-5-TR)*, υπάρχουν πολλά και διαφορετικά προφίλ αντικοινωνικών διαταραχών της προσωπικότητας. Ως εκ τούτου, ο τρόπος προσέγγισης των ατόμων που πάσχουν από κάποια τέτοια διαταραχή μπορεί να διαφέρει πολύ, ανάλογα με την περίπτωση. Επιπλέον, υπάρχει σύγχυση με την εννοιολογική κατασκευή της ψυχοπαθητικής προσωπικότητας. Τέλος, η αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας παρουσιάζει μεγάλο βαθμό συννοσηρότητας με άλλες διαταραχές (διαταραχή ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητα / ΔΕΠ-Υ, διαταραχές προσωπικότητας της Ομάδας Β, οριακή διαταραχή της προσωπικότητας, διαταραχή χρήσης ουσιών).

Στη θεραπεία, το πλαίσιο στο οποίο εκδηλώνεται η συμπεριφορά πολλές φορές παραβλέπεται. Στις φτωχές συνοικίες, η διάγνωση αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας είναι πιο πιθανή. Η βία είναι ο μόνος τρόπος επιβίωσης σε κάποιες συνοικίες, όπου επικρατεί ένας «άγραφος κώδικας» σύμφωνα με τον οποίον κανείς δεν είναι ασφαλής και κανείς δεν είναι άξιος εμπιστοσύνης (στάση που τροφοδοτεί τις θεωρίες συνωμοσίας και τα αντικυβερνητικά αισθήματα). Νέοι που δεν έχουν προδιάθεση στη βία μπορεί να θεωρήσουν ότι πρέπει να ζουν σύμφωνα με τις επιταγές αυτού του «άγραφου κώδικα», ακόμα και αν έχουν μεγαλώσει σε σταθερό όσο και αρμονικό οικογενειακό περιβάλλον (επηρεασμένοι συν τοις άλλοις και από την εξιδανίκευση του εγκληματικού/εξτρεμιστικού τρόπου ζωής, η οποία τροφοδοτείται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και συγκεκριμένα είδη μουσικής). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει τους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνικές δομές διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των ατόμων, και μας ωθεί να αντλήσουμε διδάγματα από τις διαδικασίες αποριζοσπαστικοποίησης και απεμπλοκής που ακολουθήθηκαν στην περίπτωση άλλων ομάδων, όπως συμμοριών, θρησκευτικών κινήματων, κ.ο.κ. ⁽¹⁾.

Πώς οδηγούνται τα άτομα στην αντικοινωνική συμπεριφορά και στη ριζοσπαστικοποίηση

Προκειμένου να κατανοήσουμε γιατί οι άνθρωποι συμπεριφέρονται αντικοινωνικά, ας θέσουμε το ερώτημα γιατί επιδεικνύουν φιλοκοινωνική συμπεριφορά. Η απάντηση είναι ότι πρόκειται για συλλογική στρατηγική επιβίωσης, και συγκεκριμένα για αμοιβαίο αλτρουισμό. Προϋποθέσεις του αμοιβαίου αλτρουισμού είναι η εμπιστοσύνη και η αμοιβαιότητα (το να γνωρίζεις τις ανάγκες του άλλου).

1. **Έλλειψη εμπιστοσύνης:** Τα άτομα με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας χαρακτηρίζονται συνήθως από ψυχολογικό τραύμα, και έχουν βιώσει συναισθηματική παραμέληση. Πολλές φορές, το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ζουν είναι ανταγωνιστικό όσο και εχθρικό, με αποτέλεσμα ορισμένα από αυτά

⁽¹⁾ Harris, K. J., Gringart, E., & Drake, D. (2018). Leaving ideological groups behind: A model of disengagement. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 10(2), 91-109. <https://doi.org/10.1080/19434472.2017.1299782>

να βρίσκονται σε υπερεπαγρύπνηση, συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται και ως **υπερνοητικοποίηση**. Τα εν λόγω άτομα είναι σύνθητες να εκδηλώνουν μεγάλη επιθετικότητα. Πώς οδηγούνται στη ριζοσπαστικοποίηση:

- Λόγω της δυσκολίας τους να εμπιστευτούν, τα άτομα με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας είναι πιο δεκτικά σε θεωρίες συνωμοσίας. Αισθάνονται ότι κάτι δεν πάει καλά, ότι κάποιος μηχανορραφεί εναντίον τους. Γενικότερα, δεν έχουν καμία εμπιστοσύνη στο κράτος, στους θεσμούς, στους ψυχολόγους, στους ψυχιάτρους, στους εκπαιδευτικούς, στην αστυνομία ή/και στη δικαιοσύνη και στο σωφρονιστικό σύστημα.
 - Εξαιτίας της υπερνοητικοποίησης και της υπερεπαγρύπνησης, είναι πιο δεκτικά σε θεωρίες και ιδέες συνωμοσίας.
 - Υιοθετούν έναν τρόπο ζωής όπου «επιβιώνει ο ισχυρότερος», και θεωρούν ότι πρέπει διαρκώς να προστατεύουν τον εαυτό τους. Ακριβώς επειδή αναζητούν συμμάχους σε έναν κόσμο όπου δεν μπορούν να εμπιστευτούν κανέναν, τα εν λόγω άτομα είναι ευάλωτα στα δίκτυα των εξτρεμιστών.
2. **Έλλειψη αμοιβαιότητας:** Η συναισθηματική παραμέληση είναι σύνθητες φαινόμενο στη ζωή των ατόμων με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας, και συνεπάγεται ανεπαρκή ικανότητα νοητικοποίησης, συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται και ως **υπονοητικοποίηση**. Προκαταρκτικά αποτελέσματα έρευνας δείχνουν ότι τα άτομα με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας στρέφουν την προσοχή τους σε κάθε λογής μη σχετικές ενδείξεις κατά την επικοινωνία τους με ανθρώπους που εκφράζουν τα συναισθήματά τους, με αποτέλεσμα να χάνουν σημαντικές πληροφορίες που θα τα βοηθούσαν να αξιολογήσουν τα συναισθήματα των άλλων —κάτι που στην ψυχολογία ονομάζεται «προκατάληψη προσοχής» (attention bias). Πώς οδηγούνται στη ριζοσπαστικοποίηση:
- Τα άτομα αυτά δεν μπορούν να αξιολογήσουν σωστά τα συναισθήματα, και δυσκολεύονται να ρυθμίσουν τη συμπεριφορά τους. Ενεργούν χωρίς να σκέφτονται και λειτουργούν παρορμητικά, υιοθετώντας παραβατική συμπεριφορά.
 - Η έλλειψη αμοιβαιότητας σχετίζεται συχνά με την αναζήτηση έντονων συγκινήσεων. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι εκείνη ενός νεαρού άντρα με προβλήματα συμπεριφοράς, ο οποίος αφού έκανε φίλους μέσω της συμμετοχής σε μια εξτρεμιστική ομάδα, τελείως παρορμητικά αποφάσισε να μεταβεί στη Συρία για να πολεμήσει. Όταν όμως έφτασε εκεί, απογοητεύτηκε. Δεν γνώριζε και πολλά για το Κοράνι. Η ανάγκη του να ζήσει έντονες συγκινήσεις ήταν ο κύριος λόγος που τον ώθησε σε αυτήν την απόφαση.
3. **Ψυχοπαθητική προσωπικότητα:** Πρόκειται για μια διαταραχή με βιολογική βάση. Παρ' όλο που τα άτομα με ψυχοπαθητική προσωπικότητα αναγνωρίζουν τα συναισθήματα των άλλων, είναι ανίκανα να ανταποκριθούν σε αυτά (στο συναισθηματικό επίπεδο). Τους λείπει η ενσυναίσθηση: παρουσιάζουν **χαρακτηριστικά σκληρότητας-απάθειας**. Το ποσοστό του πληθυσμού που πάσχει από αυτήν τη διαταραχή είναι χαμηλό. Τα εν λόγω άτομα εκδηλώνουν συντελεστική επιθετικότητα (instrumental aggression) και εγκληματική συμπεριφορά. Πώς οδηγούνται στη ριζοσπαστικοποίηση:
- Τα άτομα αυτά είναι αποφασισμένα να επιτύχουν εγωκεντρικούς στόχους.
 - Ενδέχεται να απολαμβάνουν τον βασανισμό και τη βία.
 - Είναι πιο πιθανό να έχουν ηγετική θέση στην ομάδα ή να έχουν αναλάβει τον ρόλο του στρατολόγου.

Συνδημία

Το επιχείρημα ότι το κοινωνικό πλαίσιο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αντιμετώπιση της αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας / της ριζοσπαστικοποίησης συνάδει με τη συνδημική θεωρία ⁽²⁾. Η κεντρική ιδέα αυτής της θεωρίας είναι ότι τα προβλήματα συσσωρεύονται, και ότι υφίσταται αλληλεπίδραση μεταξύ διαταραχών και κοινωνικών παραγόντων. Η συνδημική θεωρία θα μπορούσε να

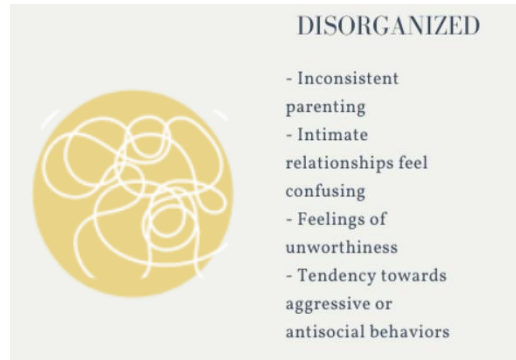
(²) Το ζήτημα τέθηκε επί τάπητος στη διαδικτυακή σύσκεψη της Ομάδας Εργασίας για την Ψυχική Υγεία του Δικτύου RAN, η οποία πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 22-23 Σεπτεμβρίου 2021. Για να αποκτήσετε πρόσβαση στο έγγραφο συμπερασμάτων, κάντε κλικ [σε αυτόν τον σύνδεσμο](#).

χρησιμοποιηθεί ως πλαίσιο προκειμένου να αναλυθούν οι αιτίες και οι συνέπειες, με τρόπο που θα λαμβάνει υπόψη τους παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται με τις κοινωνικές συνθήκες και με την ψυχική υγεία, έτσι ώστε να προκύψουν κατάλληλα μοντέλα παρέμβασης.

Μια 40χρονη γυναίκα, γεννημένη και μεγαλωμένη στη Δανία, προσηλυτίστηκε στον ισλαμισμό όταν είχε πια ενηλικιωθεί. Η μητέρα της ήταν οπαδός μιας σέκτας με αυστηρή ιεραρχία. Ο πατέρας της ήταν αλκοολικός. Χώρισε από τον σύζυγό της, τον οποίο κατηγορούσε για σωματική κακοποίηση και παρενόχληση, και έχασε την επιμέλεια των τριών παιδιών της. Στη συνέχεια παντρεύτηκε έναν πολύ νεότερό της άντρα, ενδεχομένως για να αποκτήσει υψηλότερο κοινωνικό status σε ένα εξτρεμιστικό σαλαφιστικό περιβάλλον στη Δανία. Έχει καταδικαστεί σε φυλάκιση για υποστήριξη του Ισλαμικού Κράτους και για τρομοκρατική δράση. Σύμφωνα με τον ιατρικό της φάκελο, έχει διαγνωστεί με διαταραχή μετατραυματικού στρες, διαταραχή της προσωπικότητας με οριακά χαρακτηριστικά, ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή και γενικευμένο άγχος.

Αποδιοργανωμένη προσκόλληση

Στη διάρκεια της σύσκεψης, αναφέρθηκε επανειλημμένα (προς επίρρωσιν του επιχειρήματος των κοινωνικών δομών) ο σημαντικός ρόλος των τύπων προσκόλλησης για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα οδηγούνται στη ριζοσπαστικοποίηση. Επίσης, στο πλαίσιο της αναφοράς στις διαταραχές προσωπικότητας της Ομάδας Β, υπογράμμιστηκε η επίδραση που έχουν οι διάφοροι τύποι της αποδιοργανωμένης προσκόλλησης. Η αποδιοργανωμένη προσκόλληση βασίζεται στον φόβο (εξού και επιβίωση του ισχυρότερου), και έχει τόσο συναισθηματικές όσο και γνωστικές επιδράσεις, όπως:

1. ένας συγκεχυμένος συναισθηματικός δεσμός με την πηγή του φόβου (π.χ. εξτρεμιστές ηγέτες/στρατολόγοι), στην αποτυχημένη προσπάθεια του πάσχοντος να βρει ανακούφιση.
2. γνωστική αποσύνδεση, με άλλα λόγια, ανικανότητα του ατόμου να σκεφτεί σχετικά με τα συναισθήματα των άλλων.

Ο αναπόδραστος φόβος ή το άγχος επηρεάζει καθοριστικά την ικανότητα του ατόμου να κρίνει την κατάσταση λογικά και με διαύγεια, προκειμένου να ενεργήσει αναλόγως για να την αντιμετωπίσει. Ως επακόλουθο, το άτομο είναι πιο ευάλωτο στην απομόνωση από τα πρόσωπα του φιλικού και οικογενειακού του περιβάλλοντος, καθώς αντιλαμβάνεται την ομάδα ως το μοναδικό ασφαλές καταφύγιό του, με αποτέλεσμα να υποφέρει από χρόνιο άγχος και φόβο. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ενότητα «Συναφείς πρακτικές» (βλ. μοντέλο GAP).

Μελέτες περιπτώσεων

Οι συμμετέχοντες στη σύσκεψη χωρίστηκαν σε μικρές ομάδες προκειμένου να εξετάσουν τέσσερις μελέτες περιπτώσεων. Ακολουθούν σύντομες, ανώνυμες περιγραφές της κάθε μελέτης περίπτωσης, καθώς και μια σύνοψη των κυριότερων σημείων που συζητήθηκαν σχετικά με τα προβλήματα ψυχικής υγείας και τις προκλήσεις που αυτά θέτουν.

Μελέτη περίπτωσης 1: Διαταραχή μετατραυματικού στρες (ΔΜΤΣ), διαταραχή της προσωπικότητας με οριακά χαρακτηριστικά, ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή (ΙΨΔ) και γενικευμένο άγχος

- Όταν χώρισε από τον πρώτο της σύζυγο, υιοθέτησε έναν πιο αυστηρό τρόπο ζωής και απομονώθηκε από το κοινωνικό της περίγυρο. Την ίδια περίοδο απέκτησε εμμονή με κάποιες εξτρεμιστικές ισλαμιστικές ιδέες. Όταν έχασε την επιμέλεια των τριών παιδιών της, έκοψε κάθε επαφή με τους θεσμούς της χώρας.

- Η συμπεριφορά της προδίδει προβλήματα (αμφίθυμης) προσκόλλησης. Χρειάζεται έλεγχο και ασφάλεια.
- Το πρόβλημα που επιμένει στην περίπτωση της είναι η δυσκολία της να βρει μια «ταυτότητα σύντονη προς το Εγώ» και μια σταθερότητα. Η θρησκεία, οι αυστηροί κανόνες, οι έμμονες ιδέες και πεποιθήσεις αποσπούν την προσοχή της από τις αρνητικές σκέψεις και τις συναισθηματικές αντιδράσεις που την κατακλύζουν, και οι οποίες κατά το παρελθόν την οδήγησαν σε κατάχρηση ουσιών, σε διάλυση των σχέσεων που δημιουργούσε κατά καιρούς, και σε έναν χαοτικό τρόπο ζωής γενικότερα.
- Υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα όσον αφορά το γιατί έχει έναν τόσο άκαμπο τρόπο σκέψης, καθώς και για το ποια είναι τα κίνητρά της. Ο στόχος της παρέμβασης είναι να δημιουργηθεί ένας χώρος που θα ευνοεί τη σταθερότητα και ο οποίος θα τη βοηθήσει να εγκαταλείψει σταδιακά τις παρωπίδες της, έτσι ώστε να της προσφερθεί βοήθεια, όποτε προκύψει ανάγκη. Η συνεργασία βασίζεται στην ευελιξία, στην εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες του επαγγελματία, στην απουσία χρονοδιαγράμματος, περιορισμών ή απαιτήσεων.

Μελέτη περίπτωσης 2: Οριακά χαρακτηριστικά προσωπικότητας και χαρακτηριστικά εξάρτησης

Μια Ιταλίδα, αφού προσηλυτίστηκε σε ένα αυστηρό παρακλάδι του Ισλάμ, μετοίκησε στη Συρία. Στα παιδικά της χρόνια, η μητέρα της ήταν ψυχικά άπουσσα και υπέφερε από κατάθλιψη, ο πατέρας της ήταν αμετάπειστος αθεϊστής, και η γιαγιά της είχε υιοθετήσει ένα φεμινιστικό όραμα για τη θέση των γυναικών. Όταν ήταν ακόμη παιδί, αντιμετώπιζε τον κοινωνικό αποκλεισμό από τους συνομήλικούς της και είχε προβλήματα στις σχέσεις της. Τα οριακά χαρακτηριστικά προσωπικότητας εκδηλώθηκαν όταν μπήκε στην εφηβεία. Ο αυτοτραυματισμός ήταν ένας τρόπος να εκτονώσει το άγχος που ένιωθε. Σε ένα φόρουμ για τον αυτοτραυματισμό γνώρισε τον μετέπειτα σύζυγό της. Και οι δύο προσηλυτίστηκαν στο Ισλάμ. Ο σύζυγός της υπέφερε από σοβαρή ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή με ψυχωτική δομή προσωπικότητας. Ήταν πεπεισμένος ότι τα προβλήματά του οφείλονταν σε κοινωνικούς περιορισμούς, όπως τα χρήματα και τα προσωπικά έγγραφα. Αυτός

- Ο αυτοτραυματισμός ως έκφραση των οριακών χαρακτηριστικών της ενδέχεται να σηματοδοτεί την αρχή της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησής της. Έστησε ολόκληρη τη διαδικτυακή (κοινωνική) της ταυτότητα γύρω από αυτήν την πτυχή του εαυτού της. Σε ένα διαδικτυακό φόρουμ γνώρισε ανθρώπους οι οποίοι της έδειξαν την κατανόηση που δεν είχε βρει στο περιβάλλον της.

- Τα χαρακτηριστικά εξάρτησης σχετίζονται με την ψυχολογική της προσκόλληση στον σύζυγό της. Δεν έχει κανένα κοινωνικό δίκτυο που να τη στηρίζει· ο σύζυγός της ήταν όλος της ο κόσμος. Το αυστηρό παρακλάδι του Ισλάμ της πρόσφερε αυτό που επιθυμούσε κατά βάθος: τον ρόλο μιας γυναίκας ενταγμένης σε ένα περιβάλλον με απaráβατους κανόνες, και απαλλαγμένη από κάθε ευθύνη. Ισχυρίζεται ότι απεχθάνεται το Ισλαμικό Κράτος επειδή δεν είναι «γνήσιοι μουσουλμάνοι».

- Στη φυλακή δεν υπέφερε, γιατί το συγκεκριμένο πλαίσιο της επέβαλλε μια οργανωμένη καθημερινότητα, και της επέτρεπε να ζει απομονωμένη από τις άλλες τρόφιμους. Σήμερα είναι μέλος μιας κλειστής, ολιγομελούς κοινότητας, με στόχο να επανενταχθεί στην κοινωνία.

- Η συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης αφορά περισσότερο χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και κοινωνικές πτυχές. Δεν πρόκειται για βίαιο άτομο. Επομένως, η καταλληλότερη λύση ενδέχεται να είναι μια παρέμβαση που θα αποσκοπεί στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων και των συναισθημάτων, καθώς και στη δημιουργία ενός δικτύου.

Μελέτη περίπτωσης 3: Διαταραχή του φάσματος του αυτισμού, αντικοινωνικά χαρακτηριστικά

Ένας Ολλανδός 17 ετών κατηγορήθηκε από τη μητέρα του για προσχώρηση στον ακροδεξιό εξτρεισμό. Οι γονείς του χώρισαν όταν ήταν 12 ετών, και έκτοτε ζει με τη μητέρα του. Η μητέρα του έχει πολλά προβλήματα με τους άλλους και αλλάζει συχνά συντρόφους. Ο πατέρας του ζει στο εξωτερικό. Κατά τα λεγόμενα της μητέρας, ο πατέρας είναι «ψυχοπαθής». Η αστυνομία υπέκλεψε συνομιλίες του νεαρού, στις οποίες γινόταν λόγος για εμπόριο ναρκωτικών, αγορά όπλου και δολοφονία εχθρών. Στον υπολογιστή του βρέθηκε ένα σχέδιο για την κατασκευή βόμβας, καθώς και χάρτες με όλες τις συναγωγές στις Κάτω Χώρες. Στο κινητό του βρέθηκαν επίσης πολλές εικόνες και κείμενα ακροδεξιών κινημάτων, μηνύματα μίσους και εικόνες με θέμα εβραίους, ομοφυλόφιλους και αριστερούς

Ένας Κούρδος, πρώην μαχητής των κουρδικών δυνάμεων στο Ιράκ, ο οποίος είναι πλέον πρόσφυγας στη Γερμανία. Αν και δεν μπορεί να υπάρξει βεβαιότητα χωρίς διάγνωση, ο άντρας φαίνεται ότι πάσχει από παρανοϊκή σχιζοφρένεια και ψύχωση συνοδευόμενη από θρησκευτικές παραληρητικές ιδέες (παίρνει εντολές από τον ίδιο τον Αλλάχ). Έχει ιστορικό κατάχρησης κάνναβης. Διέκοψε απότομα τη χρήση όταν έλαβε τη σχετική εντολή από τον Αλλάχ. Συχνά εκφράζει την πεποίθηση ότι όλοι οφείλουν να ακολουθήσουν τον Αλλάχ, αλλιώς τους περιμένει η κόλαση. Έχει προσηλυτιστεί σχετικά πρόσφατα στον ισλαμισμό και υπάρχουν υποψίες ότι επηρεάζεται από έναν σαλαφιστή διδάσκαλο που βρίσκεται εκτός Γερμανίας. Επίσης, εκφράζει ένα αίσθημα μεγαλείου, ισχυριζόμενος ότι είναι απεσταλμένος ή και ο εκλεκτός του Αλλάχ. Είναι πολύ βίαιος και έχει διαπράξει πολυάριθμες αξιόποινες πράξεις μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, όπως βανδαλισμούς και επιθέσεις. Μάλιστα, η συμπεριφορά του έγινε ακόμα πιο βίαιη όταν άρχισε να εκδηλώνει ψυχωτικά επεισόδια με θρησκευτικό περιεχόμενο. Στο παρελθόν είχε νοσηλευτεί λόγω παρανοϊκών ψυχωτικών επεισοδίων που όμως δεν είχαν θρησκευτικό περιεχόμενο. Καθώς οι φορείς περίθαλψης αδυνατούσαν να τον χειριστούν, χρειάστηκε να μεσολαβήσει ένας δικαστής προκειμένου να εγκλειστεί σε ψυχιατρικό ίδρυμα.

- Είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστούν τα πραγματικά γεγονότα, καθώς ο νεαρός έλεγε πολλά ψέματα τόσο σε ανθρώπους όσο και σε φορείς. Υπήρξε πράγματι απειλή; Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να διευκρινιστεί κατά πόσο το ζήτημα αφορά τις υπηρεσίες υγείας ή την αστυνομία.
- Καθώς είναι ακόμη ένας έφηβος σε αναζήτηση της ταυτότητάς του, δύσκολα μπορεί να διακρίνει κανείς αν πρόκειται για παιχνίδι ρόλων ή για αρχή διαταραχής της προσωπικότητας.
- Η οικογένειά του ήταν πολύ ασταθής και πολλά από τα μέλη της τον εγκατέλειψαν. Έχει μεγάλη ανάγκη από τάξη, και χρειάζεται σαφή καθοδήγηση για το τι είναι σωστό και τι λάθος (τα βλέπει όλα άσπρο-μαύρο). Μόνο έτσι θα κατανικήσει την αβεβαιότητα που νιώθει στη ζωή του.
- Όταν κλείσει τα 18, θα είναι πολύ περιορισμένα τα μέσα που θα έχουν στη διάθεσή τους οι επαγγελματίες για να τον στηρίξουν. Υπάρχουν ανησυχίες για την ψυχολογική του κατάσταση, το ακαδημαϊκό του μέλλον και τη μελλοντική πηγή εισοδήματός του, καθώς και φόβοι ότι μπορεί να καταλήξει εγκληματίας.
- Είναι σαφές ότι υπάρχει ανάγκη να καλλιεργηθεί μια σχέση διαρκείας, και ότι πρέπει να διοριστεί ένας επόπτης, ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο ασφάλειας γύρω από τον νεαρό άντρα.

Μελέτη περίπτωσης 4: (Παρανοϊκή) σχιζοφρένεια, ψύχωση και κατάχρηση ουσιών

- Ο εθισμός του στα ναρκωτικά είναι κατά πάσα πιθανότητα ένας μηχανισμός αντιμετώπισης της κατάστασής του. Εκτός από την παρανοϊκή σχιζοφρένεια και την ψύχωση, ενδεχομένως να συνυπάρχουν ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή και άλλα ψυχολογικά τραύματα που προκλήθηκαν από τον πόλεμο. Επειδή αρνείται να πάρει φαρμακευτική αγωγή, μερικές φορές απαιτείται η ακινητοποίησή του, προκειμένου να είναι περιορισμένος. Η ανάγκη αυτή αξιολογείται σε ωριαία βάση.
- Οι θρησκευτικές παραληρητικές ιδέες λόγω της ψύχωσής του συχνά τον θέλουν να «υποδύεται» διαφορετικούς ρόλους, όπως του μεσσία, του εκλεκτού του Θεού, του θύματος του Σατανά ή κάποιου δαιμονικού πνεύματος.
- Στην περίπτωση του, δεν αρκεί η συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων. Παρ' όλο που το ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως στους κινδύνους που εγκυμονεί αυτό το άτομο, επικρατεί σύγχυση για το κατά πόσο πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μια περίπτωση ριζοσπαστικοποιημένου ατόμου, της οποίας θα επιληφθεί το ομοσπονδιακό σύστημα δικαιοσύνης, ή ως μια περίπτωση ψυχιατρικού ασθενούς, η διαχείριση της οποίας θα μπορούσε να γίνει τοπικά στο πλαίσιο του συστήματος υγείας. Η σύγχυση αυτή αφήνει ένα δυνητικά επικίνδυνο άτομο χωρίς ουσιαστική αντιμετώπιση, στο μεταίχμιο ανάμεσα στο σύστημα υγείας και το δικαστικό σύστημα, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο εκδήλωσης βίαιης συμπεριφοράς.

• Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι οι θεσμοί δεν μοιράζονται με τους επαγγελματίες τις πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους. Εξαιτίας αυτού, οι τελευταίοι δεν διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα για να διαχειριστούν κατάλληλα την υπόθεση.

• Το σύστημα υγείας ανέφερε ότι, αρχικά, το ψυχωτικό περιεχόμενο δεν περιλάμβανε θρησκευτικές αλλά παρανοϊκές ιδέες, γεγονός που οδήγησε στις πρώτες επαφές με το σύστημα υγείας ή/και τις δυνάμεις επιβολής της τάξης. Αν δεν αντιμετωπιστεί ικανοποιητικά η ψύχωση, το θρησκευτικό περιεχόμενο πολλές φορές έρχεται να προστεθεί σε αυτή. Μια τέτοια εξέλιξη φαίνεται να ενισχύει την πιθανότητα βίαιης συμπεριφοράς, ειδικά όταν το άτομο δέχεται «εντολές», έχει δηλαδή επιτακτικές ψευδαισθήσεις (ακούει φωνές που το διατάζουν να κάνει κάτι).

Συστάσεις

Διδάγματα από περιπτώσεις απεμπλοκής από συμμορίες

- Επικεντρωθείτε στις αρνητικές εμπειρίες από τη συμμετοχή στην ομάδα, όπως για παράδειγμα στα παραχοποιά μέλη που χρησιμοποιούν ακραία βία εναντίον αθώων, ή σε άλλες συγκρούσεις που ξεσπούν εντός της ομάδας.
- Βεβαιωθείτε ότι, εκτός από το δίκτυο των εξτρεμιστών, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες στους οποίους μπορεί να επενδύσει το άτομο, όπως για παράδειγμα οι οικογενειακοί δεσμοί, η εργασία, η απόκτηση εισοδήματος και η κοινωνική κατάσταση. Η απομάκρυνση από μια συμμορία ή εξτρεμιστική ομάδα είναι δυνατή μόνο αν υπάρχει βέβαιη εναλλακτική επιλογή.

Γενικές συστάσεις

- Οργανώστε τη συνέντευξη έτσι ώστε να ενισχύσετε τα κίνητρα του ατόμου για απεμπλοκή από τη βία, καθώς και τη δέσμευσή του σε αυτόν τον σκοπό: επικεντρωθείτε στην αποδοχή, αποφύγετε τη συζήτηση ή την άσκηση πειθούς. Αναδείξτε τη διαφορά σε σχέση με τους (νέους) στόχους ζωής.
- Μην περιμένετε από τα θεραπευόμενα άτομα να δείξουν την ευαλωτότητά τους ή/και να σας ανοιχτούν γρήγορα, και μην τα πιέσετε να το κάνουν. Ενδέχεται να εκλάβουν την πίεση ως περιφρόνηση ή να θεωρήσουν ότι δεν τα εκτιμάτε καθόλου.
- Προσέξτε ώστε να μην κολλήσετε στο άτομο καμία ταμπέλα. Ο χαρακτηρισμός ενός ατόμου ως πάσχοντος από ψυχική διαταραχή μπορεί να το στιγματίσει σοβαρά. Αναγνώριστε την περιπλοκότητα της ταμπέλας, αποδομήστε την και επικεντρωθείτε στο ίδιο το άτομο. Οι υποκείμενες δυναμικές θα κατευθύνουν τη θεραπεία.

Οριακά χαρακτηριστικά και χαρακτηριστικά εξάρτησης

- Τα άτομα με οριακά χαρακτηριστικά και χαρακτηριστικά εξάρτησης χρειάζονται σεβασμό, πρέπει να νιώσουν ότι τα καταλαβαίνουν και ότι τους δίνουν τη δέουσα προσοχή. Γι' αυτό και είναι συναισθηματικά εξαρτημένα από τον επαγγελματία. Η συμπεριφορά αυτή παρατηρείται σε άτομα που έχουν διαγνωστεί με οριακή διαταραχή της προσωπικότητας και ταυτόχρονα έχουν καταδικαστεί για τρομοκρατική δράση. Το πρώτο βήμα είναι να τα βοηθήσετε να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται συναισθηματικά με τους άλλους ανθρώπους. Αν κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν, θα εξαλειφθεί μια σημαντική πηγή άγχους.
 - Με τη βοήθεια της λειτουργικής ανάλυσης, μπορείτε να κατανοήσετε τη δομή του τρόπου λειτουργίας τους. Η λειτουργική ανάλυση εξετάζει ό,τι προηγείται και ό,τι έπεται μιας ορισμένης συμπεριφοράς.
 - Η λειτουργική ανάλυση της συμπεριφοράς χρησιμοποιείται συχνά στο πλαίσιο της γνωστικής-συμπεριφορικής θεραπείας, η οποία λαμβάνει υπόψη προηγούμενα γεγονότα/καταστάσεις, σκέψεις, πράξεις και συνέπειες που συνδιαμορφώνουν μια ορισμένη συμπεριφορά ⁽³⁾.
- Είναι σημαντικό να μην προβάλλετε την προσωπική σας οπτική στο θεραπευόμενο άτομο. Εκτιμήστε το κατά πόσο το άτομο αυτό (εξακολουθεί να) συνιστά απειλή, και αν όχι, αν θέλει να λάβει βοήθεια. Αν δεν

⁽³⁾ Ανατρέξτε στη διεύθυνση: <https://positivepsychology.com/functional-analysis-cbt/#theory>

συμβαίνει κάτι τέτοιο, εξετάζετε πάντα αν το άτομο μπορεί να ωφεληθεί από τη χορήγηση θεραπείας ή από τη συμμετοχή σε προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης/απεμπλοκής.

Αντικοινωνική συμπεριφορά / διαταραχή προσωπικότητας

- Παρ' όλο που η διάγνωση αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας αποτελεί σύνηθες φαινόμενο, το κοινωνικό πλαίσιο εξακολουθεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς αυτών των ατόμων. Συνεπώς, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη. Η θεραπευτική και η κοινωνική παρέμβαση είναι εξίσου αναγκαίες.

Έλλειψη εμπιστοσύνης — υπερνοητικοποίηση

- Στις περιπτώσεις όπου ένα άτομο πιστεύει σε συνωμοσιολογικά αφηγήματα ή/και βιώνει συναισθήματα ψυχωτικού ασθενούς, η **μέθοδος LEAP** ενδεχομένως να βοηθά. Σκοπός της συγκεκριμένης μεθόδου είναι η αποδοχή του προβλήματος και η σύνδεση με το θεραπευόμενο άτομο μέσω των παρακάτω βημάτων: Ακούω ενεργά (**L**isten) το άτομο, συμμερίζομαι (**E**mpathise) τα συναισθήματα που βιώνει, προσδιορίζω σημεία συμφωνίας (**A**gree) μαζί του, συνεργάζομαι ενεργά (**P**artner) μαζί του κάνοντας κάτι για να το βοηθήσω ⁽⁴⁾.
- Επικεντρωθείτε στα ψυχολογικά τραύματα που υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στους ανθρώπους (βλ. για παράδειγμα την αποδιοργανωμένη προσκόλληση), και συμμεριστείτε τη γενικευμένη δυσπιστία του ατόμου απέναντι στους άλλους. Η **θεραπεία τραύματος** μπορεί ενδεχομένως να αποκαταστήσει εν μέρει την εμπιστοσύνη. Γι' αυτό και είναι σημαντικό να μην αντιμετωπίζετε όλους τους ανθρώπους με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας με τον ίδιο τρόπο, αλλά να επικεντρώνεστε στα άτομα τα οποία έχουν βιώσει τραυματικά επεισόδια στη ζωή τους.

Έλλειψη αμοιβαιότητας — υπονοητικοποίηση

- Η προκατάληψη προσοχής μπορεί εν μέρει να περιοριστεί με τη θεραπεία τραύματος, καθώς και με την **ψυχοεκπαίδευση**: βοηθήστε τα άτομα να συνειδητοποιήσουν ότι ενδεχομένως το περιβάλλον τους θεωρεί επιθετική τη συμπεριφορά τους, γεγονός που αυξάνει τις επιθετικές αντιδράσεις προς το μέρος τους.
- **Συμβουλευτική με θέμα τον παρορμητικό τρόπο ζωής**: Σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να δοθεί στα άτομα με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας μια ευκαιρία να μιλήσουν για τα προβλήματά τους και να λάβουν στήριξη, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν την κατάστασή τους, να προβληματιστούν γι' αυτήν, να ανακαλύψουν διαφορετικές στρατηγικές διαχείρισης του τρόπου σκέψης και της συμπεριφοράς τους ⁽⁵⁾.
- Ένας άλλος τρόπος παρέμβασης είναι να δημιουργήσετε ένα υγιές κοινωνικό δίκτυο το οποίο θα λειτουργεί προστατευτικά. Στο πλαίσιο αυτό, υποδείξτε στα άτομα τα κατάλληλα πρότυπα, βοηθήστε τα να βρουν δουλειά, στέγη και οικονομική στήριξη.
- Ο κίνδυνος δεν έγκειται μόνο στη ριζοσπαστικοποίηση των ατόμων, αλλά και στη διολίσθησή τους στην παραβατικότητα. Συνεχίστε να τα παρακολουθείτε για πολλά χρόνια, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην πιθανή χρήση ναρκωτικών και στις παρέες τους.

Έλλειψη ενσυναίσθησης

- Υπάρχουν κάποια στοιχεία που δείχνουν ότι τα άτομα με ψυχοπαθητικά χαρακτηριστικά δεν έχουν καμία συναίσθηση της επίδρασης της συμπεριφοράς τους στους γύρω τους. Όταν όμως μάθουν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα των άλλων, ανταποκρίνονται με τον κατάλληλο τρόπο.

⁽⁴⁾ Amador, X., & Johanson, A.-L. (2000). *I am not sick, I don't need help! Helping the seriously mentally ill accept treatment*. Vida Press.

⁽⁵⁾ Thylstrup, B., & Hesse, M. (2016). Impulsive lifestyle counselling to prevent dropout from treatment for substance use disorders in people with antisocial personality disorder: A randomized study. *Addictive Behaviors*, 57, 48-54.

<https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.02.001>

* Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το συγκεκριμένο μοντέλο αναμένεται να δημοσιευτούν διαδικτυακά.

Σχιζοφρένεια

- Όταν η αντίδραση ενός ψυχωτικού ατόμου περιλαμβάνει θρησκευτικές παραληρητικές ιδέες, οι εκδηλώσεις του μπορούν να λάβουν πολύ διαφορετικές μορφές. Γι' αυτό και επιβάλλεται να γίνονται κατανοητές οι πολιτισμικές καταβολές του εκάστοτε ατόμου. Ένας επαγγελματίας παρατήρησε ότι θα πρέπει επίσης να γίνεται αντιληπτός και ο ρόλος του ατόμου μέσα στην παραληρητική ιδέα, προκειμένου να επιτευχθεί η σύνδεση μαζί του και δυνητικά να κερδηθεί η εμπιστοσύνη του.
- Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αξιολογηθεί ο κίνδυνος. Όταν ο κίνδυνος βίαιης συμπεριφοράς είναι ορατός, πρέπει να ληφθούν μέτρα και να αυξηθούν οι διαθέσιμες ικανότητες, προκειμένου να ενισχυθεί η παρεχόμενη υποστήριξη και να προστατευτούν τόσο το άτομο όσο και η κοινωνία. Το να προσδιορίσουμε την ψυχιατρική διαταραχή ή αν πρόκειται για ριζοσπαστικοποιημένο άτομο ενδέχεται να μην είναι πρωταρχικής σημασίας. Από την άλλη, η υπερβολική έμφαση στον κίνδυνο όταν το άτομο πάσχει από σχιζοφρένεια, μπορεί εντέλει να τον επιδεινώσει περαιτέρω, καθώς ενισχύονται οι παρανοϊκές παραληρητικές ιδέες του. Μια ανάλυση των αναγκών θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτρέψει την επιδείνωση τόσο της ριζοσπαστικοποίησης όσο και της ψυχιατρικής πάθησης.

Συναφείς πρακτικές

1. **Η μέθοδος LEAP** — Το [LEAP](#) (από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων Listen, Empathise, Agree, Partner) είναι ένα πρόγραμμα επικοινωνίας βασισμένο σε τεκμηριωμένες πρακτικές. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εξοπλίζει τους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας με τα εφόδια που χρειάζονται για να χτίσουν μια σχέση εμπιστοσύνης με τα άτομα που πάσχουν από σοβαρή ψυχική ασθένεια, προκειμένου αυτά να δεχτούν να λάβουν θεραπεία.
2. **Το μοντέλο GAP** — Το εν λόγω μοντέλο αναπτύχθηκε από το ίδρυμα [JUMP](#), το οποίο εδρεύει στη Γερμανία και υλοποιεί έργο εξόδου για ακροδεξιούς εξτρεμιστές. Βασίζεται στη λεγόμενη θεωρία της προσκόλλησης (attachment theory). Η θεωρία της προσκόλλησης διατυπώθηκε από τον John Bowlby. Αντλεί από τις χιλιάδες μελέτες που αφορούν διαφορετικούς τύπους κοινωνικών σχέσεων, και οι οποίες παρέχουν μια πλούσια βάση τεκμηρίωσης. Σκοπός του μοντέλου είναι να βοηθήσει τους επαγγελματίες να κατανοήσουν την προσκόλληση σε ένα αυταρχικό άτομο ή σε μια ομάδα, καθώς και να δημιουργήσουν νέους συναισθηματικούς δεσμούς, που θα οδηγήσουν στην απομάκρυνση από τον βίαιο εξτρεμισμό*.
3. **Εθνικό Κέντρο Υποστήριξης για τον Εξτρεμισμό** — Το [LSE](#) είναι ένα κέντρο υποστήριξης στις Κάτω Χώρες, το οποίο παρέχει οικογενειακή υποστήριξη, ατομική συμβουλευτική και ομαδικές επαφές για άτομα που βρίσκονται αντιμέτωπα με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον εξτρεμισμό.

Η διεπιστημονική ομάδα στελεχώνεται από επαγγελματίες με εμπειρία στη ριζοσπαστικοποίηση, στη μέριμνα για τη νεολαία, στη διαχείριση κρίσεων και στο διαπολιτισμικό έργο.

Ενέργειες παρακολούθησης

- Στη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, οι επαγγελματίες της ψυχικής υγείας διαπίστωσαν την αύξηση του αριθμού των ασθενών που πίστευαν σε θεωρίες συνωμοσίας. Ειδικά στον πληθυσμό της Ομάδας Β, παρατηρείται μια αυξανόμενη δυσπιστία προς τους κρατικούς φορείς και τις πολιτικές. Το φαινόμενο αυτό έχει πρακτικές επιπτώσεις στο έργο των επαγγελματιών, όπως η άρνηση των ασθενών να λάβουν τη θεραπεία τους ή η δυσκολία να οικοδομηθεί εμπιστοσύνη (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η άρνηση της μάσκας). Η σύσκεψη παρακολούθησης της Ομάδας Εργασίας για την Ψυχική Υγεία του Δικτύου RAN, με θέμα τον κατακερματισμό των ιδεολογιών και την μονοθεματική ριζοσπαστικοποίηση, θα μπορούσε να καταπιαστεί με τέτοια πρακτικά ζητήματα, καθώς και με τον τρόπο που κοινωνικές εξελίξεις όπως αυτές επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της θεραπείας.
- Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας, και σε μικρότερο βαθμό στις άλλες διαταραχές προσωπικότητας της Ομάδας Β. Οι συσκέψεις εμπειρογνομόνων θα πρέπει να ασχοληθούν με τις άλλες συναφείς διαταραχές προσωπικότητας της Ομάδας Β, εξετάζοντας κάθε διαταραχή στο πλαίσιο ξεχωριστής σύσκεψης. Επίσης, θα πρέπει να δώσουν έμφαση στις διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών όσον αφορά τις διαταραχές προσωπικότητας, και κατά συνέπεια στον ρόλο του φύλου στους τρόπους ριζοσπαστικοποίησης.

Περαιτέρω μελέτη

Η Alexandra Stein, στο άρθρο της με τίτλο «[The Role of Disorganized Attachment in Extremist Organizations](#)» («Ο ρόλος της αποδιοργανωμένης προσκόλλησης στις εξτρεμιστικές οργανώσεις»), σκιαγραφεί τα κοινά χαρακτηριστικά των απολυταρχικών/ολοκληρωτικών ομάδων, και αναλύει τον τρόπο με τον οποίο η χειραγώγηση των σχέσεων προσκόλλησης προάγει την υπερβολική ευπιστία και την άκριτη υπακοή των οπαδών. Επίσης, δείχνει το πώς αυτή η γνώση μπορεί να καθοδηγήσει τις προσπάθειές μας για πρόληψη και παρέμβαση.

Το βιβλίο του Elijah Anderson με τίτλο [Code of the Street](#) (Άγραφος κώδικας) περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι υιοθετούν τη βία ακόμα και όταν δεν διαθέτουν μια έμφυτη τάση προς αυτή. Η ροπή προς τη βία πηγάζει από τις συνθήκες ζωής στις γκετοποιημένες, φτωχές συνοικίες, και ειδικότερα από παράγοντες όπως: έλλειψη θέσεων εργασίας με αξιοπρεπή μισθό, στίγμα της φυλής, συνέπειες της ανεξέλεγκτης χρήσης και εμπορίας ναρκωτικών, συνακόλουθη αποξένωση και απουσία κάθε ελπίδας για το μέλλον. Επομένως, η κοινωνική δομή διαμορφώνει τη συμπεριφορά ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων. Καθώς οι πιθανότητες να διαγνωστεί ένα άτομο με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας είναι υψηλότερες αν προέρχεται από «κακόφημη» συνοικία, ανακύπτει το ερώτημα κατά πόσο η αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα, και αν πολύ συχνά παραβλέπεται το πλαίσιο στο οποίο εκδηλώνεται αυτή η συμπεριφορά.

Οι Nils Duits, Daphne Alberda και Maaike Kempes, στο άρθρο τους με τίτλο «[Psychopathology of Young Terrorist Offenders, and the Interaction With Ideology and Grievances](#)» («Η ψυχοπαθολογία των νέων τρομοκρατών δραστών και η αλληλεπίδραση με την ιδεολογία και τη δυσαρέσκεια»), μελέτησαν κατά πόσο και σε ποιον βαθμό η ψυχοπαθολογία συνδέεται με την βίαιη ιδεολογία, τη δυσαρέσκεια και τον θυμό που νιώθει ένα άτομο για τις αδικίες που θεωρεί ότι έχει υποστεί.

Η Zainab Al-Attar, στο άρθρο της με τίτλο «[Severe Mental Disorder and Terrorism: When Psychosis, PTSD and Addictions Become a Vulnerability](#)» («Βαριά ψυχική διαταραχή και τρομοκρατία: όταν η ψύχωση, η διαταραχή μετατραυματικού στρες και οι εθισμοί μετατρέπονται σε ευπάθεια»), αναφέρει ότι όταν οι τρομοκρατικές πράξεις σχεδιάζονται ή εκτελούνται από άτομα με ψυχική διαταραχή, θα πρέπει να διερευνώνται οι πιθανές λειτουργικές σχέσεις ανάμεσα σε αυτά τα δύο στοιχεία, προκειμένου να προσδιοριστεί επακριβώς ο κίνδυνος και να προσαρμοστούν ανάλογα οι προσεγγίσεις για τη διαχείριση και τη μείωση του κινδύνου. Η εν λόγω μελέτη διερευνά τέτοιες λειτουργικές σχέσεις, την πολυπλοκότητά τους και τις επιπτώσεις που έχουν στις κλινικές παρεμβάσεις.